

Bydlení jednočlenných domácností mladých dospělých v ČR
a jejich pohled na fenomén domova

člověk v bytě

Ing. arch. Linda Kozlová

Fakulta architektury ČVUT
Architektura, teorie a tvorba

Školitel: prof. Akad. arch. Vladimír Soukenka

„Architektura je náš prvotní nástroj v našem vztahu k prostoru a času a poskytuje těmto dimenzím lidské měřítko. Ochočuje si bezhraniční prostor a nekonečný čas, které lidský druh obydluje, toleruje a rozumí jim.“

[Pallasmaa 2012].

- architektura se stala zřetelným odrazem společnosti
- je základním předpokladem pro vnímání a porozumění světu
- architektura je výrazně provázána s ostatními vědními obory

„...architektura není především technická, nýbrž humanitní disciplína“

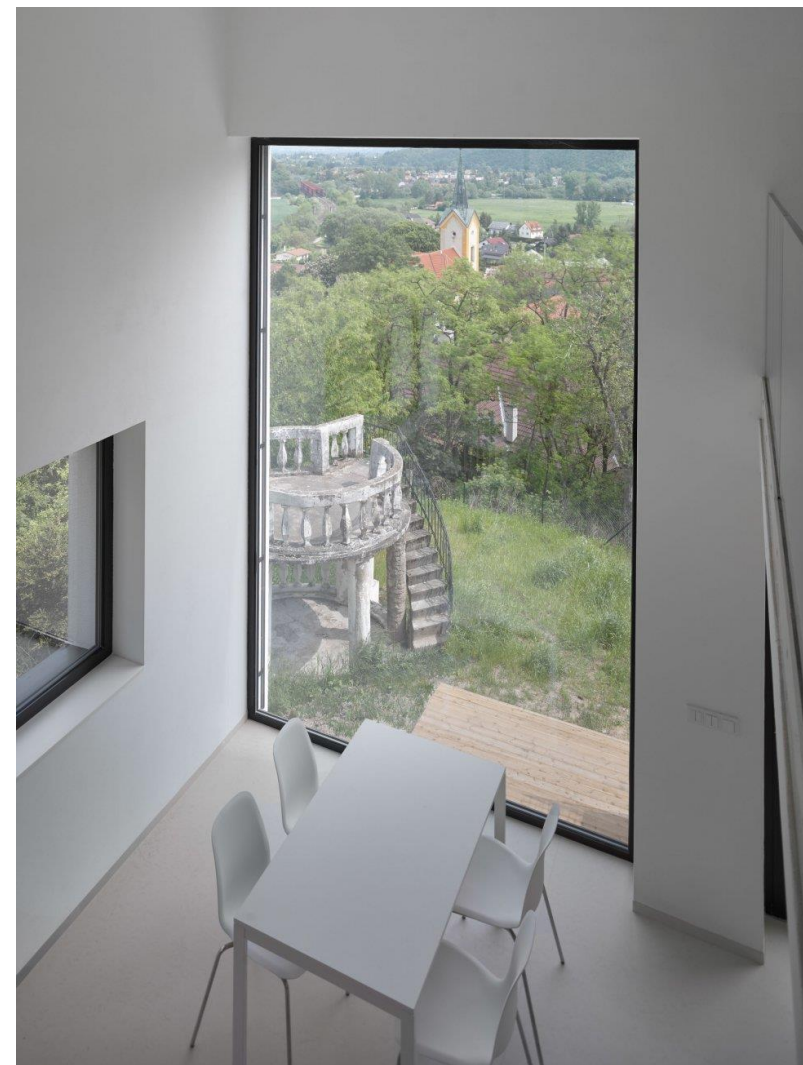
[Dalibor Veselý]

Vlastní fotodokumentace bytu před rekonstrukcí, ulice Ostrovní, Praha 1

Lenka Míková – Dva domy, srnky a stromy, ČR, foto: boysplaynice

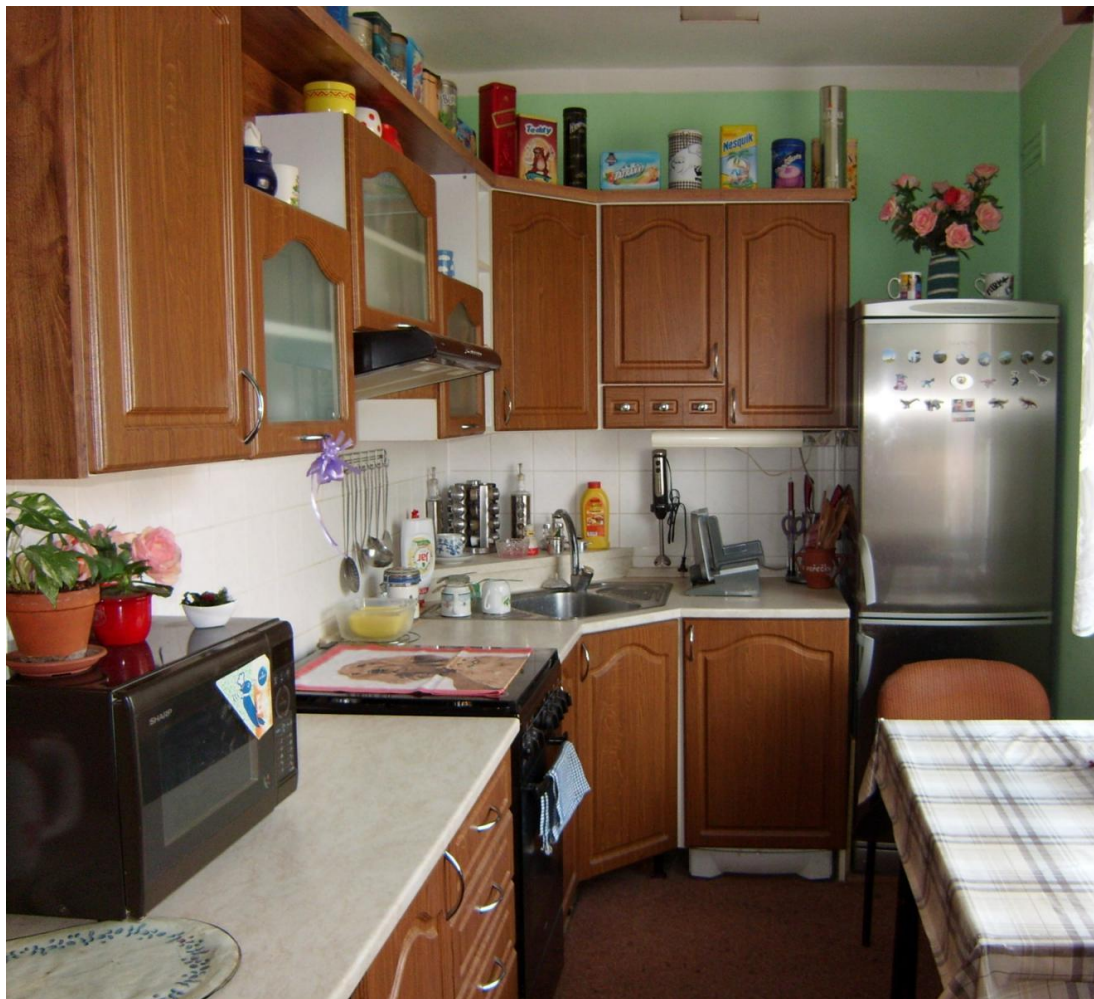
Stempel & Tesař – RD Všenory, ČR, foto: Filip Šlapal

domov jako východisko

- bydlení jakožto architektonická forma ve své fyzické podobě, zejména z pohledu funkce, často přesahuje domov jakožto specifické bytí člověka
- domov, z pohledu zkušeností a emocí často přesahuje bydlení, a to nejen prostorově, ale především na rovině existenciální

domov jako východisko - fenomenologie

- bydlení je zásadní projevem lidského bytí ve světě, které je prožíváno skrze architekturu
- domov je klíčovým místem k porozumění našeho vztahu ke světu
- vytváříme jej a domov formuje nás

Inzerovaný byt na internetu dostupné z: https://www.eurobydleni.cz/byty/3_1/usti-nad-orlici/obec-vysoke-myto/

domov jako východisko – kritický přístup

- domov je komplikovaný prostor ovlivněn celou řadou vnějších faktorů – kritický přístup nahlíží na kontext
- vztah mezi materiální, prostorovou, časovou a psychologickou dimenzí domova

projev architektury – materiální a prostorová dimenze domova

- architektura se často stává prvotním nástrojem ke vzniku domova
- předměty každodenní potřeby, soukromé prostory, dům, lokalita, město...

- soukromý příbytek (domov) je dokonalým odrazem nás
- chceme-li porozumět architektuře, musíme nejprve porozumět sami sobě

projev architektury - materiální a prostorová dimenze domova

- vyjednávání domova - přizpůsobování a upravování prostoru, rituály, sociální vazby
- cizí prostor se stává domovem a je kompromisem mezi ideálním a reálným světem

jedinec tvořící domov

- počet jednočlenných domácností mladých dospělých v ČR stoupá

Dle dat Českého statistického úřadu, které vycházejí ze sčítání lidu z roku 2021 tvořily jednočlenné domácnosti dvě pětiny z celkového počtu. Od 90. let se u nás jedná o narůstající trend, který se mezi posledními sčítáními zvedl o jednu třetinu.

jedinec tvořící domov

- stabilita je klíčovým faktorem domova pro singles
- nejen finanční ale také časové a emocionální náklady
- schopnost ovládat svůj prostor, bezpečí, materiální a sociální stabilita

Vlastní fotodokumentace – byt U Lužického semináře Praha 1 – zděděný stůl

architekt jako tvůrce

- nehumánní obsah budov je velmi konkrétní – technické a technologické požadavky jsou snadno uchopitelné díky jasným definicím
- kritéria, která se zabývají lidmi jsou velmi nejistá – velmi spekulativní, často nelze přímo podložit

architekt jako tvůrce

- architekt svou prací vytváří vzorce lidí v prostoru
- architekt nese odpovědnost za to, jaké předměty do prostoru umisťuje
- role architekta při vyjednávání domova – pouze na začátku / v průběhu ?
- ÚBOK – rozsáhlé průzkumu – porovnání skutečného stavu a představ o ideální podobě bydlení

výzkumné cíle

- Popsání faktorů, které přispívají ke vzniku a udržování domova.
- Definování tohoto jevu a jeho dílčích dimenzí.
- Zjištění, jakým způsobem je definice domova naplňována u samostatně žijících mladých dospělých v ČR a do jaké míry může architekt přispět k vytvoření domova.

výzkumné otázky

1. Co je **domov** a **jaké jsou jeho dimenze**?

výzkumné otázky

1. Co je **domov** a jaké jsou jeho dimenze?
2. Jak se z **domu/ bytu** stane **domov**?

výzkumné otázky

1. Co je **domov** a jaké jsou jeho dimenze?
2. Jak se z **domu/ bytu** stane **domov**?
3. Jak je domov **vytvářen a prožíván singles** v ČR?

výzkumné otázky

1. Co je **domov** a **jaké jsou jeho dimenze**?
2. Jak se z **domu/ bytu** stane **domov**?
3. Jak je domov **vytvářen a prožíván singles** v ČR?
4. **Do jaké míry** a **jakým způsobem může architekt přispět** k vytvoření a udržování domova?

výzkumné otázky

1. Co je **domov** a **jaké jsou jeho dimenze**?
2. Jak se z **domu/ bytu** stane **domov**?
3. Jak je domov **vytvářen a prožíván singles** v ČR?
4. **Do jaké míry** a **jakým způsobem může architekt přispět** k vytvoření a udržování domova?

metodika výzkumu

1. literární rešerše

- definování pojmů

- vymezení jednotlivých faktorů

2. dotazníkové šetření

3. hloubkové rozhovory

4. vizuální metody - fotografie

klíčová slova

architektura; domov; bydlení; místo; sociologie; jednočlenná domácnost;
sociologie bydlení; fenomenologie; psychologie; singles

Děkuji za pozornost.

literatura

- GALČANOVÁ, Lucie, Barbora VACKOVÁ. "How to wind the clock of the day?" Solo living phenomena and the various stabilities of home. *Home Cultures: The Journal of Architecture, Design and Domestic Space*. BLOOMSBURY PUBLISHING PLC, 2016, roč. 13, č. 3, s. 225-254. ISSN 1740-6315. doi:10.1080/17406315.2016.1258124.
- GIBAS, Petr. Home as a Conceptual Frame, a Topic and a Research Field: Review Article on Recent and Current Developments in the Study of Home. *Czech Sociological Review*. 2017, 53(2), 241-268. ISSN 00380288. Dostupné z: doi:10.13060/00380288.2017.53.2.315
- KVAPILOVÁ BARTOŠOVÁ, Michaela a Petr FUČÍK. Jednočlenné domácnosti mladých lidí v České republice. *Sociální studia / Social Studies*. 2017, 14(2), 49-72. ISSN 1803-6104. Dostupné z: doi:10.5817/SOC2017-2-49
- MUSIL, Jiří. Jak se formovala sociologie bydlení / How the Sociology of Housing Emerged. *Sociologický Časopis*, 2005, 41(2), 207-225. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/41132136>
- NORBERG-SCHULZ, Christian. *Genius loci: krajina, místo, architektura*. 2. vyd. Praha: Dokořán, 2010. ISBN 978-807-3633-035.
- PALLASMAA, Juhani. *Oči kůže: architektura a smysly*. Zlín: Archa, 2012. a *Architektura*. ISBN 978-808-7545-102.
- PALLASMAA, Juhani. "Space, place and atmosphere. Emotion and peripheral perception in architectural experience." *Lebenswelt. Aesthetics and philosophy of experience*. 4 (2014).
- PAUKNEROVÁ, Karolína. Co říká dům: možnosti symetrického přístupu k materialitě domova. *Entologický časopis*. 2014, 101(4), 439-458. ISSN ISSN 0009-0794.
- Standardy bydlení ... Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2003-. ISBN ISBN978-80-7330-279-5.
- VACKOVÁ, Barbora, Lucie GALČANOVÁ BATISTA, Michaela KVAPILOVÁ BARTOŠOVÁ a Lukáš KALA. *Sami doma: bydlení, práce a vztahy lidí žijících v jednočlenných domácnostech*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2014. ISBN 978-80-7465-185-4.
- VACKOVÁ, Barbora, Lucie GALČANOVÁ. *Prostory domova*. In Matoušek, Roman; Osman, Robert (eds.). *Prostor(y) geografie*. 1. vyd. Praha: Vydala Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2014. s. 167-188. ISBN 978-80-246-2733-5
- LIPMAN, Alan. The Architectural Belief System and Social Behaviour. *The British Journal of Sociology*. 1969, 20(2), 190-204. ISSN 00071315. Dostupné z: doi:10.2307/588529
- LIPMAN, Alan. Professional ideology: the architectural notion of 'user requirements'. *Journal of Architectural Research*. 1976, 5(2), 12-27.